

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

από το 2015 έως
το 2022

Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης
Δεξιοτήτων καταδεικνύει
πώς ανταποκρίθηκαν
τα εθνικά συστήματα
δεξιοτήτων στις
απαιτήσεις μιας
δύσκολης περιόδου

Δεδομένου ότι οι δεξιότητες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ανταγωνιστικότητας και της ισότητας των ευκαιριών, η ολοκληρωμένη προσέγγιση σε όλους τους τομείς πολιτικής την οποία υποστηρίζει το Cedefop βρίσκεται στο επίκεντρο του πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), του θεματολογίου δεξιοτήτων του 2020 και της πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ). Το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων 2023/24 ανέδειξε επίσης τον καίριο ρόλο των δεξιοτήτων για την επιτυχή «διττή» μετάβαση της Ευρώπης σε «ψηφιακές» και «πράσινες» οικονομίες και κοινωνίες.

Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων (ΕΔΔ) του Cedefop μετρά τις επιδόσεις των συστημάτων δεξιοτήτων στα κράτη μέλη της ΕΕ. Στην τελευταία έκδοσή του ⁽¹⁾ εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο τα συστήματα δεξιοτήτων των κρατών μελών προσαρμόστηκαν, μεταξύ των ετών 2015-2022, στις αυξημένες προσδοκίες και προκλήσεις: στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, στην κλιματική αλλαγή, την πανδημία COVID-19, την επιτάχυνση της ανάπτυξης και της διάδοσης των τεχνολογιών, την πληθυσμιακή μεταβολή και την εισβολή στην Ουκρανία.

⁽¹⁾ Cedefop, υπό έκδοση.

Εικόνα 1. Δομή Ευρωπαϊκού Δείκτη Δεξιοτήτων (ΕΔΔ)

Πηγή: Cedefop, Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων 2024.

Τα συστήματα δεξιοτήτων περιλαμβάνουν στοιχεία που αντικατοπτρίζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης δεξιοτήτων. Τα θεσμικά όργανα και οι πολιτικές επηρεάζουν επίσης τις συμπεριφορές των ατόμων, των εργοδοτών και των παρόχων κατάρτισης όσον αφορά την αντιστοίχιση της προσφοράς δεξιοτήτων με τη ζήτηση. Ο ΕΔΔ συγκεντρώνει 15 επιμέρους δείκτες βασικών συνιστωσών των συστημάτων δεξιοτήτων, οι οποίοι χωρίζονται σε τρεις κύριους πυλώνες, καθένας από τους οποίους περιλαμβάνει δύο υποπυλώνες (εικόνα 1):

- πυλώνας ανάπτυξης δεξιοτήτων: δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και οι δεξιότητες που έχουν αναπτύξει τα άτομα·
- πυλώνας ενεργοποίησης δεξιοτήτων: μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία·
- πυλώνας αντιστοίχισης δεξιοτήτων και δραστηριότητα στην αγορά εργασίας: επιτυχής αξιοποίηση των δεξιοτήτων και βαθμός αντιστοίχισης των δεξιοτήτων με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Από τον ΕΔΔ προκύπτουν ένας ενιαίος δείκτης για τις συνολικές επιδόσεις, καθώς και τιμές για κάθε πυλώνα και υποπυλώνα.

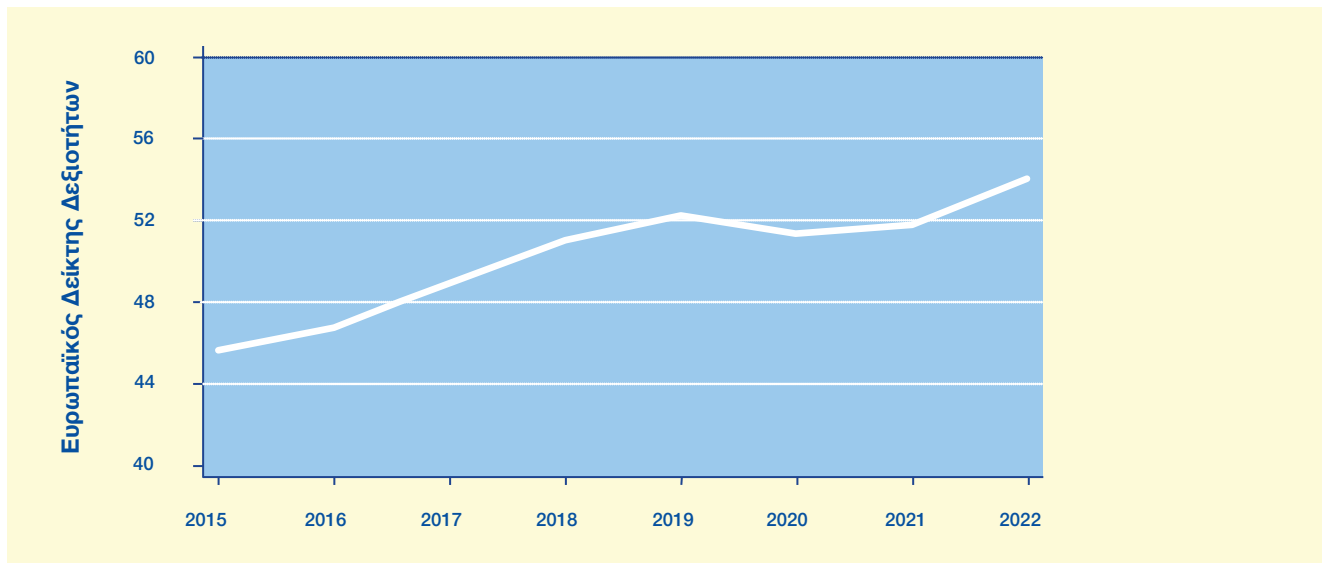
Θετικές αλλαγές, ως επί το πλείστον

Ο ΕΔΔ απεικονίζει συνοπτικά τις επιδόσεις των συστημάτων δεξιοτήτων των χωρών. Αποτυπώνει τη βελτίωση του συστήματος δεξιοτήτων σε απόλυτες τιμές (αλλαγές στις επιδόσεις του συστήματος) και σε σχετικές τιμές (αλλαγές στις επιδόσεις του συστήματος σε μία χώρα, σε σύγκριση με τα συστήματα δεξιοτήτων σε άλλες χώρες).

Για την περίοδο 2015-2022 και συγκεντρωτικά για όλες τις χώρες, ο ΕΔΔ αποτυπώνει συνολική βελτίωση των συστημάτων δεξιοτήτων σε απόλυτες τιμές σε ολόκληρη την ΕΕ (εικόνα 2).

Η βαθμολογία του ΕΔΔ μειώθηκε κατά τη διάρκεια των περιορισμών της κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας COVID-19, αλλά γρήγορα ανέκαμψε σημειώνοντας πρωτοφανή υψηλά επίπεδα το 2022, εννέα μονάδες πάνω από το επίπεδο του 2015.

Εικόνα 2. Μέσες βαθμολογίες ΕΔΔ 2015-2022, ΕΕ

Πηγή: Cedefop, Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων 2024.

Η σύγκριση της μεταβολής στις επιδόσεις δεξιοτήτων στον ΕΔΔ συνολικά, καθώς και στους πυλώνες και υποπυλώνες του (εικόνα 3), καταδεικνύει συνολική αύξηση στις επιδόσεις των συστημάτων δεξιοτήτων σε όλες τις διαστάσεις, αλλά τα ποσοστά βελτίωσης των επιδόσεων φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά στους υποπυλώνες.

Στο επίπεδο του συνολικού δείκτη, ο πυλώνας της «αντιστοιχίας δεξιοτήτων» σημείωσε τη μεγαλύτερη βελτίωση στις επιδόσεις, κυρίως λόγω της καλύτερης «αξιοποίησης δεξιοτήτων».

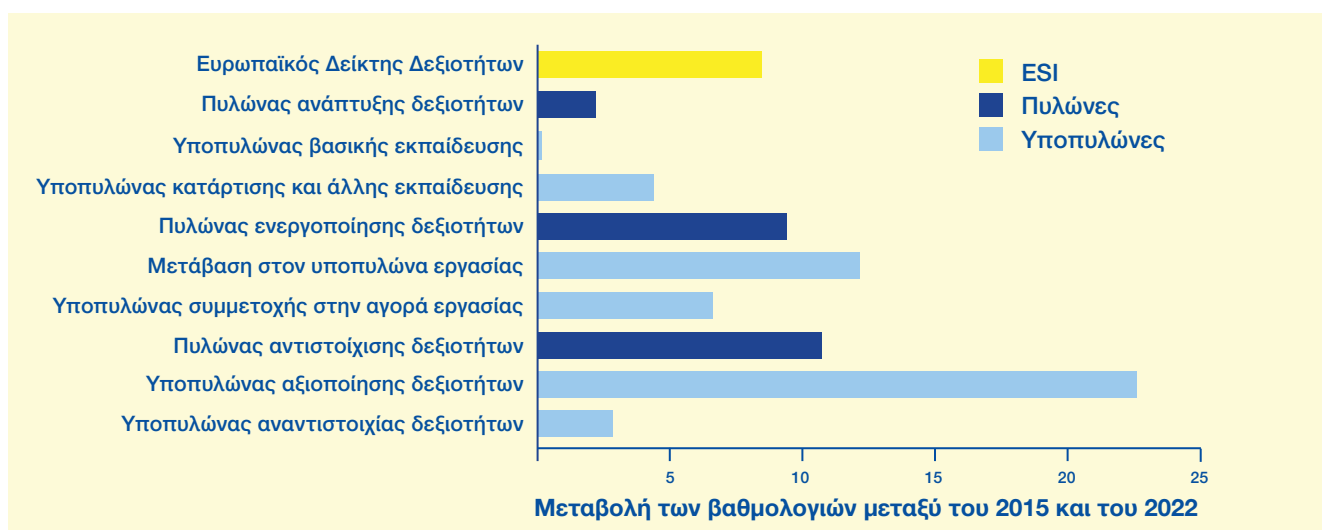
Ωστόσο, η ικανότητα των συστημάτων δεξιοτήτων να καλύπτουν τις ελλείψεις δεξιοτήτων έχει βελτιωθεί σε μικρό μόνο βαθμό. Ο ΕΔΔ δείχνει ότι η βελτίωση στον υποπυλώνα «βασική εκπαίδευση» είναι αμελητέα.

Αυτή θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι είναι η σημαντικότερη πρόκληση για τα ευρωπαϊκά συστήματα δεξιοτήτων. Η ικανότητά τους να παρέχουν επαρκείς βασικές γνώσεις και δεξιότητες στους πολίτες είναι θεμελιώδης για την οικοδόμηση μιας αρχιτεκτονικής συστημάτων δεξιοτήτων που ανταποκρίνεται στον επιδιωκόμενο σκοπό.

Ο ΕΔΔ, εν γένει, αποτυπώνει μια τάση σύγκλισης των συστημάτων δεξιοτήτων των κρατών μελών σε υψηλότερο επίπεδο επιδόσεων.

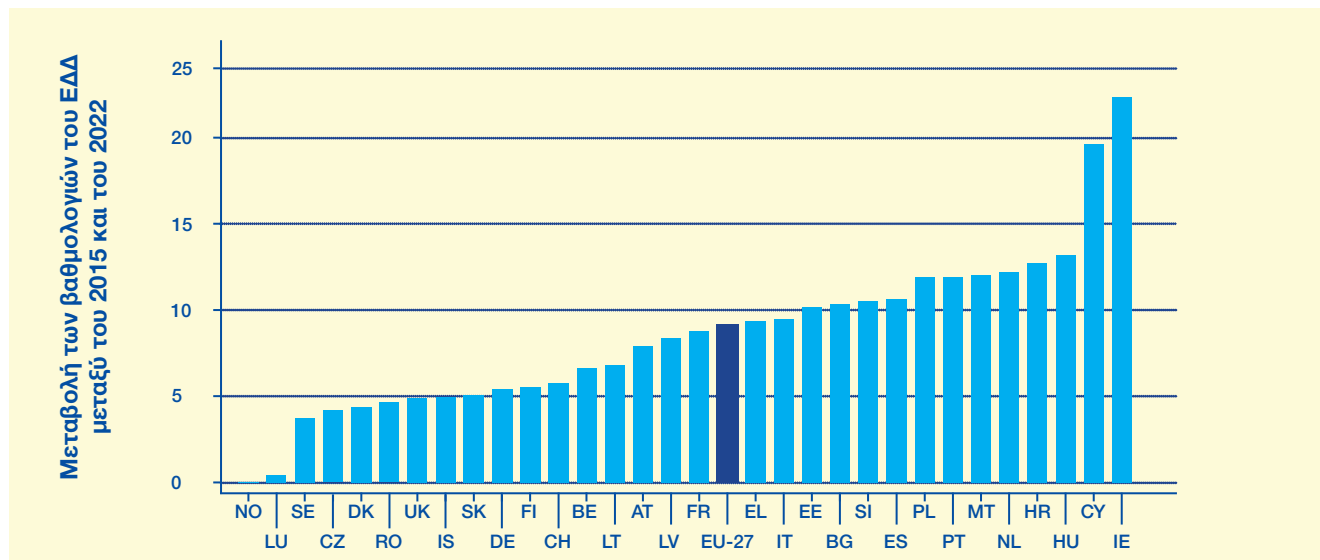
Οι πιο εντυπωσιακές συνολικές βελτιώσεις, κατά την περίοδο 2015-2022, παρατηρήθηκαν στην Ιρλανδία και την Κύπρο (εικόνα 4). Σε αρκετές ακόμη χώρες, μεταξύ των οποίων η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Πορτογαλία,

Εικόνα 3. Βαθμολογίες ΕΔΔ 2015-2022, μεταβολή ανά πυλώνα και υποπυλώνα, ΕΕ

Πηγή: Cedefop, Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων 2024.

Εικόνα 4. Βαθμολογίες ΕΔΔ, μεταβολή, 2015-2022, ΕΕ, κράτη μέλη και ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Πηγή: Cedefop, Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιότητων 2024.

σημειώθηκαν επίσης βελτιώσεις άνω του μέσου όρου στις επιδόσεις των συστημάτων δεξιότητων. Παρότι οι επιδόσεις χωρών όπως η Τσεχία, η Δανία, η Γερμανία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Αυστρία, η Σλοβακία, η Φινλανδία και η Σουηδία ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο του ΕΔΔ το 2022, όλες υπερέβαιναν τον μέσο όρο της ΕΕ το 2015. Αρκετές χώρες με βαθμολογία άνω του μέσου όρου του ΕΔΔ το 2015, σημείωσαν επίσης βαθμολογία άνω του μέσου όρου το 2022, συμπεριλαμβανομένων της Εσθονίας, της Κροατίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, των Κάτω Χωρών και της Πολωνίας.

Με εξαίρεση τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, σύγκλιση αντικατοπτρίζεται επίσης σε όλους τους πυλώνες και υποπυλώνες του ΕΔΔ. Κατά την περίοδο 2015-2022, η μεταβολή στις διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής ήταν ελάχιστη. Ειδικότερα, τα ποσοστά απασχόλησης φαίνεται να παραμένουν στα ίδια επίπεδα και η αύξησή τους αποτελεί σημαντική πρόκληση για τα συστήματα δεξιότητων. Ωστόσο, η Μάλτα παρουσίασε σημαντικές βελτιώσεις στη «συμμετοχή στην αγορά εργασίας»: άλλες χώρες, για παράδειγμα η Πορτογαλία, σημείωσαν βελτίωση στη «μετάβαση στην εργασία», ενώ η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Κύπρος, η Λετονία, η Πορτογαλία και η Σλοβενία στην «αξιοποίηση δεξιότητων».

Μολονότι η ανάλυση των αποτελεσμάτων του ΕΔΔ είναι συνολικά θετική, ορισμένες αρνητικές πτυχές είναι αξιοπρόσεκτες: σημαντική μείωση των επιδόσεων στη «βασική εκπαίδευση» για τη Γερμανία, τη Σλοβενία και τη Σουηδία: το ίδιο ισχύει και για την «κατάρτιση και άλλη εκπαίδευση» στο Λουξεμβούργο.

Εξωτερικοί παράγοντες

Τα συστήματα δεξιότητων πρέπει να εξετάζονται στο αντίστοιχο τοπικό, περιφερειακό και εθνικό τους πλαίσιο. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο του ΕΔΔ εξετάζεται επίσης η επίδραση τριών βασικών εξωτερικών συγκυριακών παραγόντων (δημογραφικά στοιχεία, δομή της οικονομίας και τεχνολογική ανάπτυξη) στις επιδόσεις των συστημάτων δεξιότητων.

Τα δημογραφικά στοιχεία επηρεάζουν τη σύνθεση της προσφοράς εργατικού δυναμικού και τις δεξιότητες που αυτό διαθέτει. Το ποσοστό των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας αυξήθηκε σε 26 από τις 31 χώρες που εξετάζονται στο πλαίσιο του ΕΔΔ, κυρίως στην Ισπανία και την Ιταλία. Αντιθέτως, σε χώρες όπως η Μάλτα και η Πολωνία, το ποσοστό των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας έχει μειωθεί. Κατά τα προσεχή έτη, η γήρανση του εργατικού δυναμικού θα θέσει προκλήσεις για τα συστήματα δεξιότητων των κρατών μελών.

Για παράδειγμα, ενδέχεται να μειώσει την προσαρμοστικότητα της προσφοράς εργατικού δυναμικού στις αναδυόμενες απαιτήσεις δεξιότητων, καθώς οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας θα κληθούν να προσαρμοστούν σε ταχέως εξελισσόμενες τεχνολογίες, κάτι το οποίο θα οδηγήσει σε αναντιστοιχία δεξιότητων. Ως αποτέλεσμα, ασκείται πίεση στα συστήματα δεξιότητων για επανεκπαίδευση, αναβάθμιση των δεξιότητων και ενεργοποίηση των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και των ατόμων που αναζητούν εργασία. Οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας είναι επίσης πιο ευάλωτοι σε προβλήματα υγείας που επηρεάζουν την παραγωγικότητά τους. Επιπλέον, καθώς οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας συνταξιοδοτούνται, η μείωση του αριθμού έμπειρων

επαγγελματιών σε ορισμένους τομείς ή επαγγέλματα δημιουργεί ελλείψεις δεξιοτήτων που μπορεί να εμποδίσουν την παραγωγικότητα.

Στο πλαίσιο αυτής της δημογραφικής συνιστώσας, η επίδραση της μετανάστευσης στα συστήματα δεξιοτήτων έχει δύο όψεις. Η ένταξη μεταναστών στο εργατικό δυναμικό μπορεί να ασκήσει πίεση στα συστήματα δεξιοτήτων, ωστόσο η μετανάστευση μπορεί επίσης να βοηθήσει τις χώρες υποδοχής να αντιμετωπίσουν ελλείψεις δεξιοτήτων και ανισοροπίες στην αγορά εργασίας.

Η δομή της οικονομίας επηρεάζει άμεσα τη ζήτηση δεξιοτήτων στην οποία πρέπει να ανταποκρίνεται το σύστημα δεξιοτήτων μιας χώρας. Για παράδειγμα, οι μεταποιητικές βιομηχανίες ζητούν συνήθως περισσότερες χειρωνακτικές δεξιότητες, ενώ οι κλάδοι παροχής υπηρεσιών μπορεί να δίνουν προτεραιότητα στις διαπροσωπικές δεξιότητες και τις δεξιότητες εξυπηρέτησης πελατών. Η μείωση της απασχόλησης στον τομέα της μεταποίησης στις περισσότερες χώρες που καλύπτει ο ΕΔΔ θέτει προκλήσεις για τα συστήματα δεξιοτήτων. Οι μεταποιητικές βιομηχανίες συχνά απαιτούν εξειδικευμένες τεχνικές δεξιότητες οι οποίες ενδέχεται να μην είναι εύκολο να μεταφερθούν σε άλλους τομείς.

Η τεχνολογική ανάπτυξη δημιουργεί ευκαιρίες και προκλήσεις για τα συστήματα δεξιοτήτων. Οι νέες τεχνολογίες μετασχηματίζουν τις θέσεις εργασίας και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση των σχετικών καθηκόντων. Ο μεγαλύτερος βαθμός αυτοματοποίησης, τα νέα επαγγέλματα και η μεταβαλλόμενη φύση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας ασκούν πιέσεις στα συστήματα δεξιοτήτων, εντούτοις οι νέες τεχνολογίες μπορούν επίσης να βελτιώσουν την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Με βάση την ανάλυση των αποτελεσμάτων του ΕΔΔ προκύπτει ότι, από όλους αυτούς τους εξωτερικούς παράγοντες, η γήρανση του εργατικού δυναμικού και η μείωση των ποσοστών απασχόλησης στον τομέα της μεταποίησης αποτέλεσαν τις πιο πιεστικές προκλήσεις για τα ευρωπαϊκά συστήματα δεξιοτήτων τα τελευταία έτη.

Παρότι ο ΕΔΔ είναι ένας ενιαίος σύνθετος δείκτης, αναδεικνύει τη σημασία μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης της ΕΕΚ που συμπεριλαμβάνει και άλλους τομείς πολιτικής. Οι επιμέρους δείκτες του ΕΔΔ εξετάζουν διαφορετικά στοιχεία των συστημάτων δεξιοτήτων, ενώ η εξέταση εξωτερικών και συγκυριακών ζητημάτων αντικατοπτρίζει τον μεταβαλλόμενο κόσμο στον οποίο ανταποκρίνονται τα συστήματα ΕΕΚ. Είναι ενθαρρυντικό ότι, κατά τη διάρκεια της αναταραχής της περιόδου 2015-2022, τα συστήματα δεξιοτήτων στην ΕΕ βελτιώθηκαν. Ωστόσο, λόγω των συνεχιζόμενων πιέσεων ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να επιτευχθεί η «διττή» μετάβαση, τα συστήματα ΕΕΚ πρέπει να

συνεχίσουν να εξελίσσονται και να βελτιώνονται. Οι επιμέρους δείκτες του ΕΔΔ υποδεικνύουν τομείς επικέντρωσης, όπως η βελτίωση της βασικής εκπαίδευσης. Αναδεικνύουν επίσης ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η υψηλή συμμετοχή του εργατικού δυναμικού και η δυνατότητα του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού να αποκτήσει τις δεξιότητες που χρειάζεται, όχι μόνο για να προσαρμοστεί στην αλλαγή αλλά και για να λειτουργεί ως κινητήρια δύναμή της.

CEDEFOP

Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ενημερωτικό σημείωμα – 9199 EL

Αριθ. καταλόγου: T1-01-24-003-EL-N

ISBN 978-92-896-3796-1, doi: 10.2801/2798284

© Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2024.

Τα ενημερωτικά σημειώματα εκδίδονται στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ελληνικά, τα ισπανικά, τα ιταλικά, τα πολωνικά και τα πορτογαλικά, καθώς και στη γλώσσα της εκάστοτε χώρας που αναλαμβάνει την προεδρία της ΕΕ. Για να τα λαμβάνετε σε τακτική βάση, εγγραφείτε στην ακόλουθη διεύθυνση:

www.cedefop.europa.eu/el/user/register

Άλλα ενημερωτικά σημειώματα και δημοσιεύσεις του Cedefop διατίθενται στον ιστότοπο: www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx

Ευρώπης 123, Θεσσαλονίκη (Πυλαία), Ελλάδα

Ταχυδρομική διεύθυνση: Cedefop service post, 57001, Θέρμη, Ελλάδα

Τηλ. +30 2310490111, Φαξ +30 2310490020, Email: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu